

Rookvrije Generatie
Uitvoeringsplan 2025-2026
Gemeente Tiel

INHOUD

1. INLEIDING	3
2. CIJFERS EN TRENDS OVER ROKEN EN VAPEN IN TIEL	4
3. DEELPROJECTEN, ACTIVITEITEN EN BEOOGDE RESULTATEN	5
4. MONITORING, EVALUATIE EN BORGING	9
5. FINANCIËN.....	9
BIJLAGEN	10
BRONVERMELDING	12

1. INLEIDING

Het Nationaal Preventieakkoordⁱ heeft tot doel het terugdringen van roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik. Binnen het thema roken worden maatregelen genomen om in 2040 een Rookvrije Generatie te realiseren. Dat betekent dat op dat moment geen kinderen meer roken of vaperen^{1,ii} of dit ooit gaan doen, er geen zwangere vrouwen roken en dat het percentage rokende volwassenen is teruggedrongen naar minder dan 5%. In december 2024 heeft de Tweede Kamer meerdere moties aangenomen om het rook- en vapeverbod verder uit te breidenⁱⁱⁱ. Onder meer door de leeftijdsgrens voor nicotineproducten, die nu op 18 jaar ligt, vanaf 2030 elk jaar met een jaar te verhogen en meer aandacht te besteden aan rookvrije speel-/sportplekken en publieke evenementen.

De gemeente Tiel onderschrijft de ambitie en het belang van een Rookvrije Generatie en heeft dit als speerpunt opgenomen in het lokaal preventieakkoord. Ook in het SPUK-GALA plan (2024-2026) is de Rookvrije Generatie opgenomen als één van de ambities: 'de gemeente wil zich inzetten om het roken onder jongeren te ontmoedigen en rookvrije omgevingen te creëren door samen te werken met scholen, sportverenigingen, en andere organisaties om rookvrije zones in te stellen en bewustwording rondom de gevolgen van roken te vergroten'.

De afgelopen jaren zijn binnen de gemeente verschillende stappen gezet op dit thema. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Het stimuleren van (kind)omgevingen om hun terrein rookvrij te maken; zo hebben bijna alle sportverenigingen, sporthallen, scholen, wijkgebouwen, het ziekenhuis, het ECT, de kinderfysiotherapiepraktijk en de GGD een rookvrij terrein.
- De stoppen-met-roken-coach ondersteunt veel mensen bij het stoppen met roken en in pilot-vorm voorlichting gegeven over vaperen op de basisschool.
- De GGD ondersteunt met een structurele en planmatige Gezonde Schoolaanpak, zodat een gezonde leefstijl vanzelfsprekend wordt voor leerlingen en studenten.
- Mozaïek Welzijn, Iriszorg en de GGD organiseren verschillende activiteiten in de wijk om met elkaar in gesprek te gaan over roken of vaperen. Ook verwijzen zij mensen die willen stoppen met roken naar hulp.
- Landelijke campagnes rondom stoppen met roken zijn onder andere via socialmediakanalen onder de aandacht gebracht bij inwoners van Tiel.

De stappen lijken vruchten af te werpen; de percentages jongeren en volwassenen die roken zijn de afgelopen jaren gedaald (*HOOFDSTUK 2*). Daarentegen zijn de percentages nog niet in lijn met de ambitie en we zien de laatste jaren een opkomst van vaperen onder de jeugd. Onder andere ouders, medici, scholen en andere professionals die in contact staan met kinderen en jongeren geven signalen ongerust te zijn over deze ontwikkeling. Dit is niet onterecht; de damp van een e-sigaret of vape bevat – net als tabaksrook – schadelijke stoffen zoals nicotine. Het inademen van deze stoffen kan de luchtwegen irriteren of beschadigen. Ook kan de damp die een roker van een e-sigaret uitademt effecten hebben op omstanders.^{iv} Nicotine is daarbij een zeer verslavende stof, het verlamt het zenuwstelsel en is in hoge doseringen zelfs dodelijk. Hersenen die zich nog ontwikkelen, zoals bij jongeren, zijn gevoelig voor versturende effecten van nicotine.^v Jongeren die vaperen beginnen makkelijker met roken. En jongeren die vaperen, roken vaak ook.^{vi} Kinderen en jongeren zijn bovendien vatbaar voor voorbeeldgedrag en verleiding. Hun verslavingsgevoeligheid is groter. Daarom willen we bereiken dat alle kinderen opgroeien in een rook- én vapevrije omgeving. Vrij van gevaren van (mee)roken, beschermen tegen de verleiding en vrij van het voorbeeld van roken en vaperen. Het geven van het juiste voorbeeld is echter niet alleen een verantwoordelijkheid van ouders,

¹ Een e-sigaret (elektronische sigaret) of vape verdampt een vloeistof die een mengsel van smaakstoffen en andere stoffen bevat. De vloeistof, of e-liquid, wordt verhit zodat er damp ontstaat die de gebruiker kan inhaleren (vaperen). De vloeistof bevat geen tabak, maar meestal wel het verslavende nicotine ([RIVM](#))

want kinderen komen op andere plekken waar gerookt en gevapet wordt. Gelukkig blijkt uit onderzoek dat bijna driekwart van de Nederlanders rookvrij het nieuwe normaal vindt en dat het draagvlak voor rookvrije kind omgevingen zeer hoog is (90%).^{vii} Maar de Rookvrije Generatie is er nog niet, want het is nog niet vanzelfsprekend voor iedereen. Om die ambitie te bereiken is het nodig om te blijven investeren. De Rookvrije Generatie is dan ook een proces van de lange adem, om gedragseffecten op de lange termijn te bereiken en vast te houden.

Met dit *Uitvoeringsplan 2025-2026* zet de gemeente Tiel de volgende stappen richting een Rookvrije Generatie. We leggen extra focus op het (voorkomen van of stoppen met) vaperen onder kinderen en jongeren, het ontwikkelen van een behandelmethode voor stoppen met vaperen én het verder rookvrij maken van de leefomgeving binnen de gemeente Tiel, inclusief een rookvrije stadhuis-campus. Deze acties beleggen we binnen drie aparte deelprojecten (*HOOFDSTUK 3*).

Binnen het programma *Kansrijke Start*^{viii} werkt de gemeente Tiel samen met Het Eerstelijns Centrum Tiel (ECT), de GGD en lokale zorgverleners om kinderen een optimale start te geven. Daarbij wordt onder andere hulp geboden aan zwangere vrouwen om te stoppen met roken en om kinderen een rookvrije start te geven. Deze groep nemen we daarom niet mee in dit uitvoeringsplan.

2. CIJFERS EN TRENDS OVER ROKEN EN VAPEN IN TIEL

Om inzicht te geven in de lokale cijfers en trends rondom roken en vaperen in de gemeente Tiel is gebruik gemaakt van verschillende monitors uitgevoerd door de GGD^{ix}: de Gezondheidsmonitor Jeugd (2023), de Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen (2024) en de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen (2022) (de gegevens van de Gezondheidsmonitor 2024 zijn tijdens het opstellen van dit plan nog niet gepubliceerd; dit gebeurt in juni 2025).

Jongeren (middelbare scholieren - klas 2 en 4 - gegevens 2023)

- Het percentage jongeren in Tiel dat ooit heeft gerookt is 17% en dat ooit een vape heeft gebruikt is 29% in 2023. Dit is lager in vergelijking met de regio GGD Gelderland Zuid (31%) en het landelijke gemiddelde (30%).
- Het percentage jongeren in Tiel dat wekelijks rookt is in 2023 5,9%. Dit is lager in vergelijking met de regio GGD Gelderland Zuid (6,7%) en het landelijke gemiddelde (6,2%).
- Het percentage jongeren in Tiel dat wekelijks vapet is in 2023 8,3%. Dit is lager in vergelijking met de regio GGD Gelderland Zuid (9,0%) en het landelijke gemiddelde (9,0%).
- Het percentage jongeren in Tiel dat wekelijks vapet en/of rookt is in 2023 9,2%. Dit is lager in vergelijking met de regio GGD Gelderland Zuid (11,4%) en het landelijke gemiddelde (11,3%).

In *bijlage 1* zijn alle uitkomsten van 2023 in vergelijking met eerdere metingen te lezen. Het percentage jongeren dat wekelijks rookt is in de periode 2007 (15%) tot 2019 (2%) sterk afgenomen. Opmerkelijk is dat na 2019 deze trend weer ombuigt naar meer rokende jongeren in 2023 (5,9%). We zien dat het percentage jongeren dat vapet hoger ligt dan het percentage jongeren dat rookt; in die zin lijkt het vaperen 'het nieuwe roken' onder de jeugd. Meisjes vaperen vaker dan jongens. In de meer 'praktische' onderwijstypen roken en vaperen meer jongeren; op het Vmbo-bk en Vmbo-gt roken en vaperen meer jongeren wekelijks in vergelijking met het havo en vwo. We zien dat jongeren naast vaperen ook roken en hiermee een dubbele verslaving kunnen opbouwen. De meeste jongeren die vaperen wonen in de wijken Centrum/Oost en Passewaay/Kleine Kernen. Cijfers over vaperen kunnen we niet vergelijken met eerdere jaren omdat deze toen nog niet werden uitgevraagd.

Jongvolwassenen (16 tot en met 25 jaar - gegevens 2024)

- Het percentage jongvolwassenen in Tiel dat wekelijks rookt is in 2024 24%. Dit is hoger in vergelijking met de regio GGD Gelderland Zuid (19,7%) en het landelijke gemiddelde (20,8%).
- Het percentage jongvolwassenen in Tiel dat wekelijks vapet is in 2024 13%. Dit is hoger in vergelijking met de regio GGD Gelderland Zuid (7,4%) en het landelijke gemiddelde (7,1 %).
- Het percentage jongvolwassenen in Tiel dat wekelijks vapet en/of rookt is in 2024 29,5%. Dit is hoger in vergelijking met de regio GGD Gelderland Zuid (23,5%) en het landelijke gemiddelde (24,3 %).

In *bijlage 2* zijn alle uitkomsten van 2024 in vergelijking met eerdere metingen te lezen. Mannen roken vaker dan vrouwen wekelijks en ook de jongvolwassenen uit de oudere leeftijdscategorie (21-25 jaar) roken vaker dan de jongere leeftijdscategorie (16-20 jaar). Bij het gebruik van vape is dit precies andersom: daar zien we juist dat jongvolwassenen uit de jongere leeftijdscategorie vaker vaperen. Het percentage vrouwen en mannen dat wekelijks vapet is nagenoeg gelijk. Cijfers over vaperen kunnen we niet vergelijken met eerdere jaren omdat deze toen nog niet werden uitgevraagd.

Volwassenen (18 jaar en ouder - gegevens 2022)

- In 2022 rookte 17,2% van de Tielse volwassenen. Dit is hoger in vergelijking met de regio GGD Gelderland Zuid (2022: 14,5%) en het landelijke gemiddelde (2022: 16,6%).

In *bijlage 3* zijn alle uitkomsten van 2022 in vergelijking met eerdere metingen te lezen. We zien een lichte daling in het percentage volwassenen dat rookt in Tiel in vergelijking met 2020 (23,1%). Mannen roken vaker dan vrouwen. Boven de 65 jaar neemt het aantal rokers af. Cijfers over vaperen werden in 2022 nog niet uitgevraagd.

3. DEELPROJECTEN, ACTIVITEITEN EN BEOOGDE RESULTATEN

De gemeente heeft de volgende ambities geformuleerd: 1) Minder jongeren en volwassenen starten met roken en vaperen en worden ondersteund in het stoppen, 2) Roken in de openbare ruimte verdwijnt of vermindert en 3) De gemeente geeft het goede voorbeeld met een rookvrije stadshuiscampus. Naast de eerder genoemde activiteiten binnen de gemeente Tiel (*HOOFDSTUK 1*), gaan we aan de slag met de volgende drie deelprojecten.

Deelproject 1 – (door)Ontwikkeling integrale aanpak roken en vaperen

Eén van de doelen van de rookvrije generatie is dat in 2040 geen kind meer rookt of ooit zal gaan roken en dat het aantal volwassenen dat rookt is teruggedrongen naar minder dan 5%. Willen we de komende jaren belangrijke stappen zetten om deze ambitie te halen, dan zullen we toe moeten naar een integrale lokale ketenaanpak, waarin aandacht is voor preventie, vroegsignalering, voorlichting, advies, behandeling en nazorg. Daarbij maakt de gemeente Tiel zich in het bijzonder zorgen over het grote percentage jongeren in het primair- en voortgezet onderwijs dat start met vaperen en/of verslaafd raakt aan het vaperen (*HOOFDSTUK 2*). Ook zien we een groot percentage jongvolwassenen dat vapet. We denken dat het daarom belangrijk is om in een vroeg stadium, naast de voorlichting over roken, ook voorlichting te geven aan jongeren over de gevaren van vaperen. Daarbij is nog weinig ervaring opgedaan met adequate behandelmethoden van jongeren die vaperen. In het deelproject maken we daarom ook de verbinding met het medische domein (longartsen, kinderartsen en huisartsen), het onderwijs en beweegaanbod om samen naar een passende ondersteuning te zoeken.

Activiteiten en beoogde resultaten deelproject 1

- Instellen projectgroep stoppen met roken en vaperen (realisatie: 2025)
Om toe te kunnen werken naar een integrale lokale ketenaanpak is het van belang dat partners uit het brede veld van welzijn, gezondheid en onderwijs vertegenwoordigd zijn. Hierbij kunnen we denken aan huisartsen en POH, stoppen-met-roken-coach, longartsen/kinderartsen Ziekenhuis Rivierenland, gezondheidsmakelaar GGD, preventiemedewerker Iriszorg, jongerenwerker Mozaïek, JGZ-verpleegkundige en beleidsmedewerker van de gemeente Tiel op het gebied van onderwijs. De projectgroep kan gezien worden als een netwerkorganisatie, waar bij de verschillende activiteiten de juiste partners betrokken worden.
- Voorlichting aan leerlingen en ouders over vaperen (realisatie: 2025-2026)
In 2024 zijn eerste ervaringen in pilot-vorm opgedaan in het primair en voortgezet onderwijs met voorlichting over vaperen. Deze ervaringen waren positief en daarom zetten we deze activiteiten voort. We starten in 2025 met de voorlichting aan leerlingen uit groep 7/8 in het primair onderwijs. De voorlichting is gericht op preventie; het voorkomen dat leerlingen gaan vaperen en om ze voor te bereiden op de middelbare school. Begin schooljaar 2025/2026 wordt ook voorlichting gegeven aan leerlingen van groep 1 en 2 van het voortgezet onderwijs. De voorlichting is zowel gericht op preventie als op curatie (stoppen met). Indien gewenst, geven wij ook voorlichting aan de ouders en wijzen wij op de mogelijkheden voor een stoppen met roken traject. We merken dat ouders worstelen wanneer ze merken dat hun kind vaperen en op zoek zijn naar handvatten hoe hier goed mee om te gaan. Wanneer er bij het onderwijzend personeel behoefte is aan voorlichting over vaperen wordt deze op aanvraag aangeboden. De voorlichting wordt (separaat) gegeven aan leerlingen en ouders. Bij wederom positieve ervaringen worden er afspraken gemaakt om voorlichting over vaperen structureel op te nemen in het jaarlijkse curriculum. De voorlichting wordt gegeven door de stoppen-met-roken-coach samen met een huisarts of longarts/kinderarts of preventiemedewerker Iriszorg.
- Beweegaanbod voor kinderen en jongeren die vaperen (realisatie: 2025)
De eerste ervaringen met kinderen en jongeren die willen stoppen met vaperen laten zien dat de praktijk weerbarstig is. Kinderen en jongeren zijn gevoeliger voor verslaving, dat maakt het stoppen met vaperen voor deze doelgroep extra lastig. Om hen extra te ondersteunen bieden we voor deze kinderen en jongeren een specifiek beweegaanbod, verzorgd door Tiel beweegt.
- Vroegsignalering (realisatie: 2025)
We willen vroegtijdig met jongeren in contact komen wanneer we vermoeden dat er een risico op roken of vaperen is. Naast het onderwijs zijn de (jeugd)verenigingen en jongerenontmoetingsplekken belangrijke vindplaatsen om met hen in contact te komen. We gaan samen met Tiel Beweegt en de jongerenwerkers van Mozaïek inventariseren welke locaties en ontmoetingsmomenten de meeste effecten hebben op de korte termijn. Samen komen we met een plan welke acties en activiteiten passend zijn om weerstand te bieden tegen roken en vaperen. We stimuleren en ondersteunen jongeren in het stoppen met roken en vaperen.
- Ontwikkeling Pilot behandelmethodieken inclusief zorgpad stoppen met roken en vaperen (realisatie: 2025-2026)
Op dit moment is er nog weinig kennis bij medici over behandelmethoden specifiek voor bij vaperen en welke adequate behandeling past bij de jonge doelgroep. Dat vraagt om de ontwikkeling van deskundigheid en een goede behandelmethodiek. In de pilot wordt gewerkt aan een lokaal zorgpad waarin wordt vastgelegd hoe optimale zorg voor stoppen met roken en vaperen de jongere bereikt, en welke professionals in het medische en het sociale domein welke verantwoordelijkheid hebben. Tijdens de pilot worden ook goede voorbeelden elders in het land in kaart gebracht. Het lokale zorgpad is een netwerkbenadering van lokale zorgverleners die betrokken zijn bij de zorg rond stoppen met roken en vaperen, inclusief zorgverleners die adviseren en verwijzen. Door onderling afspraken te maken ontstaat er een lokale ketensamenwerking in Tiel. In Tiel betrekken we de huisartsen/ POH, longartsen/kinderartsen ziekenhuis Rivierenland, Iriszorg, SMR-

coach, jeugdpsycholoog van het Eerstelijnscentrum Tiel (ECT) en het welzijnswerk in de netwerkbenadering. De pilot zorgpad 'Stoppen met roken en vaperen' wordt ook opgenomen in het in ontwikkeling zijnde meerjarig uitvoeringsplan bij het convenant met de huisartsen (getekend december 2024^x).

Deelproject 2 - Het verdwijnen van roken en vaperen in de publieke ruimte

Zien roken doet roken. Als kinderen en jongeren anderen zien roken of vaperen lijkt dat misschien normaal en aantrekkelijk. Met rookvrije zones worden kinderen niet blootgesteld, krijgen kinderen het goede voorbeeld en voorkomen we het schadelijke meerroken. In dit deelproject werken wij verder aan het verminderen en verdwijnen van roken en vaperen in de publieke ruimte.

Activiteiten en beoogde resultaten deelproject 2

- Alle speelplekken Rookvrij (realisatie: 2025)

Steeds meer speelplekken zijn al rookvrij. Niet alleen binnen, maar ook buiten. Alle speeltuinen in Tiel, die nog niet rookvrij zijn, worden tot een rookvrije zone gemaakt. Het rookvrij beleid geldt voor iedereen: vrijwilligers, medewerkers en bezoekers. Bij de speeltuinen is/wordt een bord of tegel geplaatst met het logo van de rookvrije generatie. De kinderraad van de gemeente Tiel is betrokken bij het rookvrij maken van de speeltuinen en denkt mee in de campagne. In de communicatie willen we de komende tijd ook duidelijk aangegeven dat de rookvrije speeltuinen (en breder alle rookvrije terreinen) ook vape-vrij zijn.

- Rookvrije Sportverenigingen en sportterreinen (realisatie: 2025-2026)

De meeste sportverenigingen in Tiel zijn al rookvrij. We willen onze inwoners die sporten bij een sportvereniging een gezonde veilige plek bieden. Samen met Tiel beweegt en de GGD-gezondheidsmakelaar brengen we in kaart welke sportverenigingen nog geen actief rookvrij beleid hebben. Bezoekers van sportverenigingen wijzen we de weg naar de mogelijkheden om te stoppen met roken. Vaperen is de laatste jaren onder de jeugd aan populariteit toegenomen. Sportverenigingen zijn plekken waar we jongeren kunnen bereiken die vaperen en roken. Samen met Tiel beweegt brengen we de jongeren kennis bij van de risico's van vaperen en wijzen we jongeren de weg naar de mogelijkheden om te stoppen met vaperen. Hierin werken we samen met onze partners uit deelproject 1. We vragen sportverenigingen welke ambities zij hebben in het nemen van rookvrije maatregelen en bieden ondersteuning. Ondersteuning kan bestaan uit een individueel adviesgesprek met verenigingen, een informatiebijeenkomst Rookvrij voor verenigingen, vrijwilligers en besturen en/of het beschikbaar stellen van (bestaand) pr-materiaal.

Deelproject 3 - De gemeentelijke organisatie geeft het goede voorbeeld

Als gemeente kunnen we niet achterblijven. We willen anderen stimuleren bij te dragen aan een Rookvrije Generatie door zelf het goede voorbeeld te geven. De stadhuis-campus (inclusief de entree) wordt een rookvrije zone en 'rookvrij' wordt steeds meer een onderdeel van ons beleid.

Activiteiten en beoogde resultaten deelproject 3

- Rookvrije zone stadhuis-campus en de directe omgeving (realisatie: 2025)

De stadhuis-campus (inclusief de entree) wordt een rookvrije zone en dit geldt voor bezoekers maar ook alle medewerkers; medewerkers van de gemeente Tiel, het Werkbedrijf Rivierenland en het UWV. Samen met Schouwborg en Filmtheater Agnietenhof en Zinder verkennen wij de mogelijkheden om de rookvrije zone uit te breiden (voor zowel medewerkers als publiek) en het plaatsen van borden die de een rookvrije zone aangeven. In de communicatie rondom de rookvrije zone van het gemeentehuis zal naast de eigen medewerkers ook het publiek van het gemeentehuis

worden betrokken. In de communicatie verwijzen we daarbij ook naar de mogelijkheden voor ondersteuning om te stoppen met roken.

- Rookvrij in ons beleid en regelgeving (realisatie: 2025-2026)

We integreren 'rookvrij' in onze beleidsnota en visies, nadere regels en beschikkingen, zodat rookvrije locaties worden gecreëerd of gestimuleerd. Denk aan mogelijkheden binnen subsidievoorwaarden, verhuurconstructies en vergunningen voor evenementen. Voor evenementen willen we dat het vanzelfsprekend wordt dat deze rookvrij zijn. We verkennen welke mogelijkheden we hierin hebben.

Uitvoering

De gemeente is bij uitstek in de positie om multidisciplinair bij te dragen aan een Rookvrije Generatie. De gemeente heeft de rol van regisseur in het sociaal domein, als spin in het web van zorg, onderwijs en ontplooiing, met veel contacten met inwoners en maatschappelijke partners. En als beheerder en handhaver in de openbare ruimten. Ze wil het goede voorbeeld geven voor haar eigen medewerkers. De gemeente wil een bijdrage leveren aan het stimuleren, faciliteren en ondersteunen van initiatieven om te stoppen met roken. We doen dit via verschillende rollen als aanjager, ondersteuner, regelgever en rolmodel. Het uitvoeringsplan rookvrije generatie 2025-2026 valt binnen de (nog te ontwikkelen) programmalijs Gezonde en Vitale Samenleving van het team Ontwikkeling. De beleidsadviseur Gezondheid zal de coördinatie hebben op de uit te voeren activiteiten waarbij zowel intern als extern intensief wordt samengewerkt.

Communicatie

Communicatie over de gezette stappen en het beleid van de gemeente is belangrijk. Daarom is met team Communicatie & Participatie een kalender opgesteld waarbij op gezette tijden aandacht wordt besteed aan dit thema (*bijlage 4*). We hebben daarbij gekeken naar de kanalen die de gemeente kan gebruiken om de boodschap over de Rookvrije generatie te delen met belangrijke doelgroepen zoals social media, nieuwsbrieven, website en Tiel Actueel. Wij zijn hierbij uitgegaan van de volgende communicatiestrategie:

- Rokers weten veelal wat de gezondheidsrisico's zijn en de positieve effecten van niet roken. Daarin maken wij met communicatie niet het grootste verschil. Onderzoek^{xi} toont aan dat het bieden van hulp en het verlagen van de drempel om te stoppen wél helpen. Met communicatie vanuit de gemeente maken wij de meeste impact door begrip te tonen en hulp te bieden (inwoners de weg wijzen naar beschikbare hulp en voorzieningen).
- We zetten campagnes in gericht op stoppen met roken, omdat deze bewezen zeer effectief zijn. *Stoptober* is hier een mooi voorbeeld van. Onderzoek van het AMC toont aan dat 70% van alle deelnemers het volhoudt om 28 dagen niet te roken. Bijna de helft van de deelnemers is drie maanden later nog steeds gestopt. En een kwart is na een jaar nog steeds rookvrij.^{xii}
- Jongeren komen gemakkelijk in aanraking met vaperen. Om nee te kunnen zeggen tegen vaperen, is het belangrijk dat ze de feiten kennen, weten wat de rol van de tabaksindustrie is en begrijpen wat nicotineverslaving met je doet. Daarom is ervoor gekozen om voorlichting te geven op scholen over de gevaren van vaperen en de mogelijkheden om te stoppen.

Voorbeelden van activiteiten zijn de landelijke campagnes rondom (stoppen met) roken en vaperen. Wij delen deze campagnes via Tiel Actueel en sociale media. Ook spelen we een rol in het plaatsen van de posters op terreinen waar jongeren komen (bijvoorbeeld sportclubs, scholen, wijkcentra). Intern vragen wij de collega's via JIP om mee te denken over de realisatie van een rookvrije campus. Ook bieden wij hulp aan collega's die willen stoppen met roken/vaperen.

4. MONITORING, EVALUATIE EN BORGING

Evaluatie en monitoring vinden hoofdzakelijk plaats via de reguliere meetinstrumenten van bijvoorbeeld de gezondheidsmonitors van de GGD Gelderland Zuid. Op basis hiervan worden onder andere de percentages van jongeren en volwassenen die roken en vaperen gemonitord. Het aantal jongeren en volwassenen die zijn gestopt met roken en/of vaperen kunnen we jaarlijks monitoren met informatie uit het aantal doorverwijzingen van huisartsen/POH en het aantal behandelingen van de stoppen-met-roken-coach.

Omdat de werkelijkheid weerbarstig is en er veel factoren invloed hebben op rookgedrag en een rookvrije omgeving, is het niet altijd mogelijk om het effect van de uitgevoerde activiteiten in dit uitvoeringsplan te meten. Daarom is het belangrijk om aanvullend een procesevaluatie te doen, waarin wordt gekeken welke activiteiten zijn uitgevoerd en hoe bepaalde resultaten zijn behaald. Hierin kunnen de vier pijlers van een integrale aanpak voor gezondheidsbevordering als leidraad worden gebruikt^{xiii}: Voorlichting en educatie, Signalering, advies en ondersteuning, Fysieke en sociale omgeving en Regelgeving en handhaving.

Ten slotte is er bij alle activiteiten aandacht voor borging. Het doel is dat uiteindelijk de activiteiten en behaalde resultaten geborgd worden in bestaande programma's, beleidskaders, activiteiten en werkzaamheden. Het verschilt per activiteit wat hiervoor nodig is.

5. FINANCIËN

De kosten à €28.500 per jaar worden gedekt uit de SPUK/GALA middelen voor 2025 en 2026, actielijn: terugdringen gezondheidsachterstanden.

BIJLAGEN

1. Jongeren (middelbare scholieren - klas 2 en 4)

In de gemeente Tiel vulden in 2023 553 jongeren de vragenlijst in.

Heb je ooit gerookt?																
Gemeente 2023										2007	2011	2015	2019	2021	2023	Gelderland-Zuid 2023
Aantal respondenten	Jongeren n=227	Meisje n=274	Klas 2 n=263	Klas 4 n=239	Vmbo-bk n=123	Vmbo-gt n=127	Havo n=166	Vwo n=86	Totaal n=512	Totaal n=0	Totaal n=0	Totaal n=797	Totaal n=774	Totaal n=629	Totaal n=512	Totaal n=7265
Ja, een hele sigaret of meer	11	9	9	12	14	15	7	2	11	-	-	19	6	7	11	12
Ja, alleen een paar trekjes	4	7	5	6	9	6	5	0	6	-	-	9	6	6	6	8
Nee	85	84	86	83	77	79	89	98	84	-	-	71	88	87	84	81

Hoe vaak rook je nu? (Hele sigaret of meer)																
Gemeente 2023										2007	2011	2015	2019	2021	2023	Gelderland-Zuid 2023
Aantal respondenten	Jongeren n=225	Meisje n=273	Klas 2 n=263	Klas 4 n=237	Vmbo-bk n=121	Vmbo-gt n=127	Havo n=165	Vwo n=86	Totaal n=509	Totaal n=850	Totaal n=886	Totaal n=797	Totaal n=772	Totaal n=0	Totaal n=509	Totaal n=7251
Elke dag	4	4	4	5	7	7	2	0	5	12	7	8	2	-	5	4
Minstens 1 keer per week, maar niet elke dag	1	2	2	1	3	0	1	2	1	4	4	2	1	-	1	3
Minder dan 1 keer per week	0	1	1	0	2	0	0	0	1	3	3	3	1	-	1	3
Ik rook niet	95	93	94	94	88	93	98	98	94	82	85	86	96	-	94	91

Rookt (tenminste wekelijks)																
Gemeente 2023										2007	2011	2015	2019	2021	2023	Gelderland-Zuid 2023
Aantal respondenten	Jongeren n=225	Meisje n=273	Klas 2 n=263	Klas 4 n=237	Vmbo-bk n=121	Vmbo-gt n=127	Havo n=165	Vwo n=86	Totaal n=509	Totaal n=850	Totaal n=886	Totaal n=797	Totaal n=772	Totaal n=629	Totaal n=509	Totaal n=7251
Nee	95	94	95	94	90	93	98	98	94	85	89	90	98	96	94	93
Ja	5	6	5	6	10	7	2	2	6	15	11	10	2	4	6	6

Vape gebruik																
Gemeente 2023										2007	2011	2015	2019	2021	2023	Gelderland-Zuid 2023
Aantal respondenten	Jongeren n=225	Meisje n=273	Klas 2 n=263	Klas 4 n=237	Vmbo-bk n=121	Vmbo-gt n=127	Havo n=165	Vwo n=86	Totaal n=509	Totaal n=850	Totaal n=886	Totaal n=797	Totaal n=772	Totaal n=629	Totaal n=509	Totaal n=7251
Ooit vape (e-sigaret) gebruikt	28	31	30	28	39	40	19	7	29	-	-	-	-	-	29	31
Vapet nu ≥ wekelijks	7	9	8	8	16	9	3	2	8	-	-	-	1	-	8	9
Vapet nu dagelijks	5	7	6	6	14	7	1	0	6	-	-	-	0	-	6	5

2. Jongvolwassenen (18 tot en met 25 jaar)

In gemeente Tiel vulden in 2024 472 jongvolwassenen de online vragenlijst in.

Roken								
Gemeente Tiel 2024					Gelderland-Zuid 2024		Gelderland-Zuid 2022	
Man	Vrouw	16-20 jr	21-25 jr	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal
%	%	%	%	%	%	%	%	%
Rookt tabak	34	27	28	33	31	28	24	28
Ooit tabak gerookt	45	38	38	45	42	37	31	37
Ex-roker (tabak)	11	12	10	12	11	9	7	9
Rookt dagelijks tabak	18	17	13	23	18	13	12	14
Rookt wekelijks tabak	25	22	19	29	24	20	17	21

Vapen								
Gemeente Tiel 2024					Gelderland-Zuid 2024		Gelderland-Zuid 2022	
Man	Vrouw	16-20 jr	21-25 jr	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal
%	%	%	%	%	%	%	%	%
Vapet (gebruikt e-sigaret)	17	18	21	14	18	13	-	12
Ooit gevapet	31	31	33	30	31	26	-	28
Ex-vaper	14	13	11	15	14	14	-	15
Vapet dagelijks	10	9	12	8	9	4	-	4
Vapet wekelijks	13	13	16	11	13	7	-	7

Roken en vpen (nicotinegebruik)								
Gemeente Tiel 2024					Gelderland-Zuid 2024		Gelderland-Zuid 2022	
Man	Vrouw	16-20 jr	21-25 jr	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal
%	%	%	%	%	%	%	%	%
Rookt tabak en/of vapet (nicotinegebruik)	39	34	36	38	37	33	-	33
Ooit tabak gerookt en/of gevapet (nicotinegebruik)	51	46	47	50	49	44	-	45
Rookt tabak en/of vapet dagelijks (nicotinegebruik)	24	23	20	27	24	16	-	17
Rookt tabak en/of vapet wekelijks (nicotinegebruik)	30	28	27	32	29	24	-	24

3. Volwassenen (18 jaar en ouder)

In gemeente Tiel vulden in 2022 1190 volwassenen de vragenlijst in.

Roken														
	Tiel 2022								Tiel 2020	Tiel 2016	Regio GZ 2022	Regio GZ 2020	Regio GZ 2016	NL 2022
	Man	Vrouw	18-64 jaar	65 jaar en ouder	l(b)o/mavo	mbo/havo/vwo	hbo/wo	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal	Totaal
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Rookt (wel eens)	19	15	19	11	24	20	8	17	23	22	15	18	21	17
Ex-roker	33	31	25	54	37	32	26	32	32	31	34	33	32	33
Heeft nooit gerookt	49	53	56	34	39	48	65	51	45	45	51	48	47	50

4. Communicatiekalender

Wat	Wanneer
Toelichting in persgesprek	Na collegebesluit (maart/april 2025)
Voorlichting op scholen aan leerlingen en ouders (groep 7/8)	Vanaf 2025
Voorlichting op scholen aan leerlingen en ouders (voortgezet onderwijs)	Schooljaar 2025/2026
Berichtgeving op JIP over rookvrije campus	Vanaf mei 2025 (oproep deelname werkgroep)
Interview stoppen met roken coach	n.t.b.
Bericht in Tiel Actueel, op Facebook en de website over eerste rookvrije speeltuin (wethouder in beeld - filmpje Kinderraad)	n.t.b.
Bericht op LinkedIn	Mei 2025
Berichtgeving op JIP over uitkomsten en vervolgstappen	Zomer 2025
Stoptober: landelijke campagne lokaal onder de aandacht brengen (Tiel Actueel en sociale media)	Najaar 2025 en 2026
Campagne op digitale schermen bij huisartspraktijken en het ziekenhuis	Mei/juni 2025
Posters/flyers	Mei/juni 2025
Bericht op JIP over start rookvrije campus	
Stoppen met roken campagne onder de aandacht brengen	December/januari 2026
OPTIE: voorlichting bij bestaande evenementen	

De communicatiekalender is een dynamisch document. We vullen de communicatiekalender verder aan op basis van actuele ontwikkelingen.

BRONVERMELDING

- i <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convenanten/2018/11/23/publieksversie-nationaal-preventieakkoord>
- ii <https://www.rivm.nl/tabak/producten/wat-is-een-e-sigaret>
- iii <https://nos.nl/artikel/2548694-tweede-kamer-wil-rook-en-vapeverbod-verder-uitbreiden>
https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/kamer_in_het_kort/burgerinitiatief-nicotinee
- iv <https://www.rivm.nl/tabak/producten/wat-is-een-e-sigaret>
- v <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/tobacco-e-cigarettes>
- vi [Vapen: preventietips voor de zorg, het onderwijs en gemeenten - Trimbos-instituut](#)
- vii <https://www.rookvrijegeneratie.nl/artikelen/driekwart-van-de-nederlanders-vindt-rookvrij-het-nieuwe-normaal/>
- viii [Document Tiel - IIIB.5b Plan van Aanpak Kansrijke Start 2024 - 2026 def - iBabs Publieksporaal](#)
- ix <https://ggdgelderlandzuid.nl/onderzoek-en-cijfers/gezondheidsmonitor-volwassenen/>
<https://ggdgelderlandzuid.nl/onderzoek-en-cijfers/gezondheidsmonitor-jongvolwassenen/>
<https://ggdgelderlandzuid.nl/onderzoek-en-cijfers/gezondheidsmonitor-jeugd/>
- x https://nl.linkedin.com/posts/gemeente-tiel_op-donderdag-5-december-heeft-zorgwethouder-activity-7272962167534989312-Tevc
- xi <https://www.trimbos.nl/kennis/roken-tabak/hulp-bieden-bij-stoppen-met-roken/behandeling-van-tabaksverslaving/> (verwijzing naar Lancaster&Stead (2005), Stead&Lancaster (2005) en Stead et al. (2013)
- xii <https://stoptober.nl/over-stoptober/bewezen>
[resultaat/#:~:text=Onderzoek%20van%20het%20AMC%20toont,jaar%20nog%20steeds%20helemaal%20rookvrij.](#)
- xiii <https://www.loketgezondleven.nl/gezondheidsthema/jeugd/integraal-werken-aan-gezonde-jeugd>